

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter I, stk. 15

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter I, stk. 15", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 1, Fortegnelse paa alle de Skrifter som Trykfriheden har givet Anledning til, stk. 1-24, anm. nr. 1-332, dækkende 14.09.70-13.09.71*, Kanneworff, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_001-shoot-workid4_001_009.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 1, Fortegnelse paa alle de Skrifter som Trykfriheden har givet Anledning til, stk. 1-24, anm. nr. 1-332, dækkende 14.09.70-13.09.71

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fortsættelse af Fortegnelsen paa alle de Skrifter som

Trykfriheden

har givet Anledning til, hvor de sælges, hvad de koste, og hvor mange Ark de indeholde.

Med en kort Erindring

om et hvert Skrift.

Femtende Stykke.

Kjøbenhavn 1771.

Tilkiøbs hos KANNEWORFF i Silkegaden.

2

Anmeldelse.

Det er tildeels allerede bekiendt, at Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn har efter Kongelig Befaling ved tvende kyndige og vel studerede Islændere, afgangne Vi ce-Laugmand Olsen og Land-Phyficus Biørne Olsen, ladet gjøre en Reise i Island, for at faae dette Lands na-- turlige og oeconomiske Beskaffenhed undersøgt og beskreven, samt at der siden, i Anledning af samme Reise, er bleven forfattet paa Dansk under Selskabets Opsyn en udførlig Beskrivelse over det hele Land.

Beskrivelsen er inddeelt efter Landets Fierdinger og Sysseler, og alle saavel geographiske som physiske og oeconomiske, ja ogsaa nogle historiske Mærkværdigheder, som forekomme paa dette Land, forklarede.

En mere speciel Forklaring over Indretningen og Beskrivelsen af dette Værk, skal i Fortalen til Værket blive anført.

Dette Værk har nu Videnskabernes Selskab ladet giennemsee af de to brave og lærde Professorer paa Sorøe. Professor Schønning og Erichsen, og allerede givet under Pressen. Nesten to Alphabeter ere alt aftrykte og de fleste af Kobberne stukne, hvortil kommer et ganske nyt og meget accurat geographisk Carte over Island.

Det hele Verk bliver 2 Tomer, og vil omtrent udgiøre 130 Ark i Median 4to, foruden Kobberne, og skal, om mueligt, blive færdigt ved Aarets Udgang eller næste Aars Begyndelse.

Da der nu til dette Værk er medgaaet og fremdeles vil medgaae anseelige Bekostninger; saa har Videnskabernes Societet besluttet at antage, hvortil de ogsaa hermed indbyder Subscription paa Værket, hvori det haaber, at Lærdoms og Videnskabers Elskere i Rigerne ville saa meget hellere understøtte dets Hensigter, som dette Værk indeholder mange hidtil ubekiendte Efterretninger. (Slutningen skal følge.)

3

No. 222.

Beviis at Lotteriernes Fremgang er Europæ Fald og Staternes Ødelæggelse. Kjøbenhavn, trykt hos Hof-Bogtrykker Møller. 1771. Sælges hos Kannevorff i Silkegaden i No. 66. og i den Mummiske Boglade paa

Børsen for 8 Skilling, stor 2 Ark i 8vo.

Forfatteren meener at Lotterierne formindske Folkes Vinskibelighed og Stræbsomhed ved det de komme i Vane med at sætte Haab til blind Lykke. Tankerne og adskillige Satser i dette Skrift ere ikke ugrundede, men Stilen og Foredraget er uden Orden og Behagelighed.

4

230 No. 223.

Instruction for Qvarteer-Commissarierne og Betienterne i den Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn. Trykt hos Paul Herman Höecke, boende i store Helliggeist-Stræde. 1771. Sælges hos bemeldte Bogtrykker i No. 141. for 6 Skilling, stor 2 1/4 Ark i 8vo.

Megen Tydelighed, Forsigtighed og nøie Bestemmelse i saa vitløfrigt et Omfang udmærker denne vel forfattede Instruction for disse nye Embedsmand, saa at Byen kan ved denne Indretning vente megen Forbedring i Politi-Væsenet.

No. 224.

En reisende Russes Anekdoter over de

Danskes Statsforfatning, Sæder og Skikke i Breve til sine Venner. Udgiven i Let Tydske Sprog af K., til almindelig Underretning efter et nyt forbedret og formeeret Oplag oversat i det Danske af M. C. R. Kiøbenhavn 1771. Findes tilkiøbs paa Børsen i No. 11. 12. og 13. hos Rothens Arvinger og Proft for 1 Mk., stor 5 Ark.

5

231 Vi have allerede under No. 183. i denne Fortegnelse anmeldt en Oversættelse af dette Skift. Denne nye Oversættelse haver i adskillige Henseender Fortrin for den første, omendskiønt den ikke er oversat efter noget nyt Oplag, er den dog paa adskillige Steder forbedret, og af Oversætteren ydermere forøget med endeel smukke kritiske Anmærkninger over Originalen.

No. 125.

Fruentimmerets Magt til at ophielpe Staten. Kiøbenhavn, trykt Hof-Bogtrykker Nicolaus Møller, 1771. Sælges sammesteds, saa og paa Børsens Boglader og hos Kannevorff i Silkegaden for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark i 8vo.

Det er Tarvelighed Forfatteren tilraader de Smukke, i Staten at indføre grundende Mueligheden til dette Forslags Fuldførelse, paa den Magt de have over Mandkiønnet, til at føre samme efter deres Tilbøieligheder. Stilen er artig og passende for de Læsere Forfatteren skriver til.

6

232 No. 226. Philocosmi Betænkninger over adskillige

vigtige politiske Materier, i Anledning af Philodani Undersøgelse, meddeelte en god Ven paa Landet. Trykt Aar 1771, Pressens gyldne Alder. Tilfalds hos August Friderich Stein, boende i Skidenstrædet for 1 Rdlr., stor 33 Ark i 8vo. Med et symbolisk Vignet.

Dette er det betydeligste, værdigste og nyttigste Skrift, som endnu er udkommen siden Trykfriheden; det betaler fuldkommen ved sin muelige mangfoldig Nytte enhver retsindig Borger for den Græmmelse han saa ofte har maattet udstaaet, ved at see saa mange af sine Landsmænd vanære sig med de dummeste, ugudeligste og væmmeligste Skrifter, som saa mange selvkloge, avindsyge, dumme, pøbelagtige og i den høieste Grad ondsksfulde Forfattere i denne Tid har givet sig Lov til at overvælde Presserne med. Ikke at vi jo har havt mange gode og anstændige Skrifter i denne samme Tid; men ingen af disse har dog været af den Art, at de kunde give Nationen Indsigt og

7

233

Kundskab om de Ting, de nu omstunder elske saa meget, at tale og skrive om, nemlig Politik og Cammeral-Videnskab, uden dette ene. Dog havde det været at ønske, at Forfatteren paa een for alle fatteligere Maade, og i en ordentligere Kiæde og Sammenhæng, havde fremsat de Sandheder der indeholdes i dette Skrift. Han har taget Anledning af Philodani Undersøgelse af Philopatreias Anmærkning, til at fremlegge sine moedne Indsigter for alles Øine; han har fulgt denne fromme Forfatter Stykke for for Stykke, og deraf kommer den Uorden i Sammenhængen og en Slags Utydelighed i det Hele. Dog lader det tillige ofte, som om han med Flid

havde gjort sig utydelig for at kunde blive tilspurgt, og gjøre sin Person mere nødvendig; men denne Skrøbelighed bør tilgives en Mand, der i øvrigt har saa stor Fortjeneste, og som en umildere Skiæbne maaskee forfører til at viise en Slags Egennyttighed. Afhandlingen er ellers omtrent af følgende Indhold:

1) Betragter han Side 51-55. Kiøbenhavns og de andre Kiøbstæders Handels- og

8

234

Nærings-Tilstand, som den er nu, og som den burde være. S. 60-71. 2)

Beviser han med megen Grund og Indsigt, hvor nødvendigt og overmaade nyttigt det er at bestemme Kornpriserne. S. 80-91-261. 3) Foreslaaer han en

nye Consumptions-Rulle, og paastaaer, at næsten al Slags Skat og Afgift burde bestaae i Consumptionen. S. 95-103. 4) Om de Ostindiske og Vestindiske, samt andre fremmede Vahrer, som vel skaffe en anseelig Fordeel for Kongens Casse, men ere dog Landet til virkelig Tab. S. 110-121. 5) Om Renternes Nedsættelse, hvor han ikke med Philodanus troer, at de bør falde af sig selv, skjønt vi dog ikke, uagtet alle de Grunde han anfører, kan frafalde Philodani Mening. At Regenten jo ved Love bør fastsætte og bestemme hvor høie Renter der maa tages, er ingen Tvivl om, men denne Bestemmelse bør grunde sig paa de circulerende Penges Mængde og Letheden af at faae til Laans; følgelig kan man paastaae, at Renterne bør falde af sig selv. S. 68. (her er en Irring i Si-

9

235

dernes Tal) giver Forfatteren mange nye og ypperlige Underretninger om Svinefedningen. S. 69-70. Om Skov-Væsenet. S. 87-91. Yttres mange gode

Forslag mod Overdaadighed, skjønt her endda vel bliver en viid Mark tilovers for andre, som herom kunde have Lyst til at udarbejde nyttige Forslag. S. 92-111, Om Landvæsenet og Agerdyrkning.

Stor Skam for Nationen er det, Forfatteren siger med Rette S. 127. om alt det meget Arbeide Hollænderne gjør for os. S. 143. Opregnes de Midler, ved hvilke Holland er bleven Holland, og ved hvilke vi kunde blive mere end vi ere. S. 145-154. Opmuntres Læseren ved de mange herlige Udsigter der er for Dannemark, naar det bliver ret bestyret. S. 170-201. Siges mangfoldig Sandhed om det almindelige Handels-Compagnie, som ikke geraader dets Indretning og Bestyrelse til Ære. S. 202-253. Er om Island sagt mange Ting med megen Indsigt. S. 278-291. Om vore Fabriker. S.

10

336

293-324. Om Monopolier og Næringers rette Bestyrelse, hvoriblant andet, i Henseende til Laugene, Forfatteren viger noget fra de almindelige Meninger. S. 319-324. Om de Vare, som ikke burde udføres af Landet. S. 325-332. Nøiere Betragtninger over Kiøbenhavns Nærings-Veie og Previllegier, for andre Steder. S. 367-428. En Plan for vor Handel, som er læreriig, og bør læses og eftertænkes af en hver, som i mindste Maade er i Stand til at drage nogen Fordeel deraf for Landet. S. 433-438. Om Norges Opkomst. S. 440. Om Statens Gield, som Forfatteren temmelig nøie bestemmer. Hvor mange vigtige Ting er ikke her afhandlede, og hvor mange i Dannemark og Norge vare vel i Stand til at afhandle disse Materier med saa megen Indsigt, som denne Forfattere, ingen har i det mindste givet Prøver derpaa: Mon det da ikke var billigt, at en saadan Mand blev fremtrukket af Mørket, belønnet, og med særdeles Opmærksomhed antaget af Regieringen, andre til Opmuntring, at erhverve sig grundige Indsigter.

11

237 No. 227.

Philodani Tanker over Philocosmi Betænkninger. Kiøbenhavn, 1781. trykt og findes til Kiøbs hos August Friderich Stein, boende i Skidenstrædet, for 4 Skilling, stor 1 Ark i 8vo.

Iblant de faa gode Stykker, siger denne ærværdige Forfatter, som i dette Skrive-Frihedens Foraar ere fremkomne, har jeg intet læst, som jeg agter høiere end Philocosmi Betænkninger. Dersom det kiere Publicum har værdiget mine Undersøgelser nogen Tillid, vilde jeg agte mig lykkelig, om mit Vidnesbyrd kunde hielpe til at opvække den Agt for dette Værk, som det i høi Grad fortjener. Derefter giver han en almindelig Kritik over det, som kan være at udsætte paa Philocosmi Betænkninger, nemlig, at de ikke burde have været skrevne i Form af et Brev, at hans Indledning kunde have været kortere og hans Stil tydeligere,

samt at han ikke burde have igiendrevet Philodanus, saasom han derved er bleven nødt til at opofre den Orden han ellers burde have fulgt; men disse Feil, siger Philodanus ere oprettede

12

238

ved væsentlige Fuldkommenheder, og om man vil dadle ham derfor, bør man gjøre det med Ærbødighed. Derefter anfører han de fornemste Indhold af Philocosmi Skrift, og endelig forsvarer sig med en indtagende Fromhed for de Steder i hans lidet Skrift, som Philocosmus enten har urettelig forstaaet, eller og uddraget større Slutninger af, end han burde, og glemt i hvad Forfatning og mod hvem Philodanus skrev.

No. 228.

Philocosmi Brev til Philodanus, som

Svar paa hans Tanker om Philocosmi Betænkninger. Kiøbenhavn, trykt hos Hof-Bogtrykker Møller, 1771. Sælges hos Boghandlerne paa Børsen, og hos Kanneworff i Silkegaden i No. 66. for 2 Skilling, stor 1 Ark i 8vo.

Er et Compliment-Brev til Philodanus. Forfatteren ytrer her atter sin Lyst til at blive betroet et Embede i Oeconomieog Cammeral-Væsenet, og forsikkrer til Slutning, at dersom hans Handels-Plan ikke vælges af det nye Finantz-Collegio, saa bli-

13

239 ver hverken Gielden betalt, eller Agerdyrkning, Fiskerie, Kunster og Handel satte i en ret Gang i dette, hvad det vil skee i det tilkommende Seculo.

No. 229.

Historia Mirabilis, det er: En forunderlig Tildragelse med Junior Philopatreias i de Dødes Rige, og hans Tilbagekomst fra de evige Boliger, tilligemed en Fortale, indeholdende den forhen Afdødes Liig-Procession, langs igiennem Nye-Boder og ud af Øster-Port, til Trykken befordret i Aaret 1771, Krabben-Eiland. Sælges

i No. 5. paa Børsen og hos Møller og Juuge paa Østergade for 8 Skilling, stor

2 Ark i 8vo.

Dette er en slet Efterabelse af de 2de forhen mod Junior Philopatreias udkomne spøgefulde Skrifter, hvilket man allerede nu gierne kan lade sig nøie med; allerhelst da disse ikke have frugtet det de burde, nemlig betaget Junior Philopatreias Lysten til at skrive, og Publicum Lysten til at læse hans Skrifter.

14

240

No. 230.

Svar paa Publici Vegne til Philopatreias paa adskilligt af hans umodne Forslage, af en patriotisk Sandsigere. Kiøbenhavn, trykt hos Paul Herman Höecke. 1771. Sælges der og paa Adresse-Contoirtet for 12 Skilling, stor 3 Ark i 8vo.

Da man nu allerede næsten har glemt Philopatreias, og alt hvad han har skrevet, opstaaer endelig endnu en Modstander, der duser ham med en Heftighed, som om han vilde give ham Ørefigen, og antaster ham paa Geistlighedens Vegne med en fuldkommen Inquisitors-Geist; thi Dumhed, Grovhed, dristige og lumske forvovne Udtryk, der under en slet og vaklende Regiering letteligen kunde blive en Gnist til en langt større Ild, er det eeneste, der gjør dette slette Skrift mærkværdigt.

No. 231.

Eenfoldige Danske og Norske Tanker,

hensigtende til de Danske, Norske og tilhørende Landes Indvaaneres Huushold-

15

241

nings-Maader i Sammenhæng med Rigets Huusholdning til Rigets Nytte. Skrevet udi Januui Maaned Aar

1771. Andet Hefte. Kiøbenhavn, trykt hos Nicolaus Møller, Kongel. Hof-Bogtrykker. Sælges hos Pelt vaa Børsen for 1 Mk. 8 Skilling, stor 8 Ark i 8vo. kontinuerer Alphabet og Side-Tal med første Hefte.

Under No. 74. i denne Fortegnelse have vi anmeldt det første Hefte, af hvilket dette er en Fortsættelse, der er ligesaa forvirret som hiint, udi hvilket man dog saavel som i dette finder ligesom i en Taage adskillige nyttige Tanker og Udsigter i Huusholdnings-Væsenet. Forfatteren begynder endnu i dette andet Hefte fra Elementerne af, saasom hans Afhandling er som et Slags Commentarium over Linnei Tanker om Grunden til Huusholdnings-Konsten. Der findes blant andet i dette Hefte en Forklaring om Salpeters Avling og Virkning, der seer temmelig uchymisk ud, saa og en Plan til en Berg- og Landvæsens Skoles Oprettelse i Norge, som i hvor Pedantisk den er udført, indeholder dog adskilligt got og rimeligt.

16

422 (242)

No. 232.

Anordning og Reglement angaaende adskillige oeconomiske og borgerlige Indretninger, dateret Kiøbenhavns Raadstue den 5te Junii Anno 1771. Kiøbenhavn, trykt i det Kongel. Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverske, ved Fridr. Christ. Godiche. Sælges i sammes Bogtrykkerie for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark i 8vo.

Det oeconomiske i denne omsorgsfulde Anordning, bestaaer i en Indretning til et Forraads-Magazin i Staden og et Reglement for de med Fødevarer handlende Borgere efter hvilket de blive forbundne til at forsyne sig i rette Tid med en bestemt Forraad af de Varer, som de have at sælge. En nye Indretning for Auctioners Holdelse m. m. samt en Fortegnelse og Bestemmelse af alle Slags Borgerlige Udgifter, af hvilke enhver kan see, hvad han i alle Slags Tilfælde haver at betale, viiser hvor meget dette nye Stads-Raad stræber at oprette en god Skik og Orden.

NB. Disse 232 Skrifter udgjør i alt 564 Ark, koster 23 Rixdaler og 10 Skilling.